

Mottagarens referens: U2023/01467
Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar avseende ”Synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik”

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på ovan rubricerade remiss och önskar framföra att vi har identifierat ett antal utmaningar med koppling till SVA:s verksamhet där vi vill säkerställa att dessa kommer att adresseras i den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Sammanfattning

För att förbereda sig för den ständigt föränderliga värld vi lever i är det nödvändigt att ta fram ny kunskap och nya lösningar. SVA bidrar med både kunskap och lösningar för ett hållbarare samhälle genom att bedriva behovsmotiverad forskning och innovation av internationellt hög klass inom alla SVA:s ansvarsområden.

Förslag:

- Många statliga myndigheter utanför universitetsvärlden bedriver forskning och innovation som en central mekanism för att lösa sin uppgift, och söker även forskningsmedel i konkurrens. Det är viktigt att systemet för fördelning av forskningsmedel är utformat så att den behovsdrivna myndighetsforskningen inte missgynnas.
- En hållbar animalieproduktion är en viktig del av en robust livsmedelsförsörjning. Det behövs därför satsningar med fokus på djurhälsa, då detta är en grundpelare för en effektiv och hållbar produktion.
- Rubbningar i våra ekosystem påverkar förutsättningarna för både djur, miljö och människor. För att holistiskt kunna angripa frågeställningar som rör djurs och människors hälsa måste forskningspolitiken stödja tvärvetenskap med ett One Health-inriktat perspektiv.

- Antimikrobiell resistens är en av de största utmaningarna samhället står inför. Sverige bör i forskningspolitiken fortsatt vara drivande kring hur antibiotika används och hur förbrukningen kan minska.
- Innovation krävs för att förfinna de digitala system som kontinuerligt registrerar data i samhället, så att de matchar krav som ställs både när det gäller hållbarhet och lönsamhet samt för att data ska kunna omvandlas till användbara beslutsunderlag som gör det möjligt att förhindra stora produktionsförluster och smittor bland djur och människor.

Specifika synpunkter

Vikten av forskande myndigheter

Det är viktigt att forskning fortsatt kan drivas och genomföras vid svenska myndigheter. Närheten till medborgarna, förståelsen för deras behov och tillgången till data som genereras i samhället gör att sådan forskning ligger nära användarna och har hög tillämpbarhet. Forskare vid myndigheter söker forskningsmedel i öppen konkurrens, vilket säkerställer forskningens kvalitet och relevans. Det är viktigt att forskningspolitiken möjliggör forskning inom specificerade områden. Ett exempel är veterinärmedicin, eftersom djurhälsa är en grundbult för svensk livsmedelsförsörjning. Internationell samverkan är nödvändig för att lösa stora samhällsutmaningar, men eftersom förutsättningar skiljer sig åt mellan olika delar av världen, måste forskning också kunna bedrivas specifikt avseende svenska förhållanden.

I internationella projekt kan vi förbereda oss inför händelser som ännu inte skett i Sverige. Ett exempel är kunskapsbyggande inför hantering av allvarliga djursjukdomar och zoonoser (sjukdomar som kan spridas mellan djur och människor) som ännu inte finns i Sverige. Forsknings- och innovationspolitiken bör därför stimulera till internationella samarbeten genom att stödja de forsknings- och innovationsprogram som drivs inom EU och samarbeten med andra länder globalt. Det är viktigt att säkerställa att forskande myndigheter kan delta i dessa sammanhang på samma villkor som akademiska partners och att det finns möjlighet att erhålla nationell medfinansiering via de nationella forskningsråden där så krävs.

Samhällsutmaningar – där forskning och innovation är en del av lösningen

En robust livsmedelsförsörjning

Produktionen av livsmedel och dricksvatten som är säkra för människor att äta och dricka behöver alltid fungera i samhället, såväl i fredstid som vid kris och krig. Beredskap och hållbarhet går hand i hand, då ett mer robust samhälle även innebär ett mer hållbart samhälle där både ekonomiska, ekologiska och sociala aspekter tas i beaktande.

Inhemsk djurproduktion är ett för Sverige viktigt bidrag i att säkerställa livsmedelsförsörjningen i kristider. Vår självförsörjningsgrad idag är förhållandevis låg och handeln med andra länder påverkas snabbt vid global oro. Kunskap om djurs hälsa är grundläggande för en effektiv animalieproduktion och säkra livsmedel. Även tillgång till vatten, av tillräcklig kvalitet och kvantitet, är en kritisk faktor som måste säkerställas. Det förändrade klimatet medför nya utmaningar för livsmedelsförsörjningen; nya smittor, värme, torka och översvämningar kan påverka djuren negativt. För att få kunskap om hur vi kan förebygga dessa negativa effekter är det också viktigt att samarbeta med länder som redan har erfarenheter i dessa frågor.

Utifrån visionen om ett hållbarare livsmedelssystem har det under de senaste åren varit starka trender som drivit på utveckling av alternativa proteinkällor och nya innovativa livsmedel. Detta har medfört att forskning kring djurs hälsa, och därmed en viktig pusselbit i livsmedelsförsörjningen, har nedprioriterats. Detta gäller inte bara den traditionella animalieproduktionen, utan också forskningen kring vilda djurs sjukdomar. Friska viltpopulationer bidrar till en robust livsmedelsförsörjning och dessutom till en ökad biologisk mångfald vilket är viktigt i hanteringen av effekterna av klimatförändringarna. Satsningar på forskning om animalieproducerande djur krävs för att trygga svensk livsmedelsförsörjning och för att de globala hållbarhetsmålen ska kunna uppfyllas.

Hållbara ekosystem och One Health

Rubbningar i våra ekosystem påverkar förutsättningarna för både djur, miljö och människor. För forskning om ekosystemen krävs ett holistiskt och

gränsöverskridande synsätt. Att människor och djurs hälsa är nära sammanknippade och beroende av miljön gör att hälsofrågorna måste studeras utifrån hela sitt sammanhang. Ett sådant synsätt kallas One Health – En hälsa. Med ett varmare klimat etablerar sig nya arter i Sverige. Vektorer, såsom myggor och fästingar, bär på för oss nya smittämnen. Förändringar i landskapet och extremväder ger nya förutsättningar för lantbruk och animalieproduktion. Människor och samhället påverkas av förändringar i ekosystemen. Viktiga frågor att forska kring är förändrade risker för sjukdomsutbrott, vattentillgång, spridning av infektionssjukdomar i ett förändrat klimat, klimatanpassning, biodiversitet, kretslopp, urbanisering, stadsjordbruk, hållbara samhällen och påverkansmetoder avseende globala frågor. Alla dessa frågor kräver ett One Health-inriktat angreppssätt där många olika discipliner involveras.

Därför är det viktigt att forskningspolitiken stödjer tvärvetenskaplig forskning med ett One Health-inriktat perspektiv.

Samhällsfarliga sjukdomar och antimikrobiell resistens

Såväl covid-19-pandemin som utbrott av salmonella och fågelinfluensa har påverkat flöden av olika varor i samhället, och de åtgärder som sätts in för att begränsa smittspridningen påverkar människors välbefinnande såväl direkt som indirekt. Forskning på smittämnen som förekommer hos djur och har potential att spridas till människa är avgörande för att vi ska ha tillgång till den kunskap som behövs när artbarriären till människa överskrids. Vi behöver också forskning kring biosäkerhet dvs hur vi undviker utveckling av nya smittämnen och hur vi bryter smittspridning. Med rätt kunskap kan vi öka beredskapen och minimera riskerna för påverkan på livsmedelsförsörjning och människors välbefinnande i samband med att nya smittämnen introduceras i samhället.

Antimikrobiell resistens är en av de största utmaningarna samhället står inför och denna utmaning måste tas på största allvar. Forskningen bör omfatta allt från hur antibiotika används till hur resistens utvecklas. Forskning som rör smittämnen som berör djur är lika viktig som den som berör människor, eftersom resistens kan överföras mellan mikroorganismer, som sedan kan spridas från djur till människa, mellan djur eller mellan människor. Sverige bör fortsatt vara drivande kring hur antibiotika används och hur förbrukningen kan minskas. Vi behöver också

förbereda oss för ett samhälle där vi inte längre har verkningsfulla antibiotika och därför forska för att hitta alternativ till antibiotika, exempelvis vacciner.

Det digitala samhällets möjligheter

Stora mängder data om oss människor och vår omvärld registreras och sparas varje dag. Många aktörer arbetar med till exempel klimatdata, transport- och konsumtionsmönster, som ofta används som underlag vid politiska beslut. Animalieproduktionen är inget undantag. Här används idag utrustning, maskiner och robotar som kontinuerligt registrerar stora datamängder. Djurägare och stallpersonal registrerar också regelbundet information om olika djurhändelser (födslar, förflyttningar, dödlighet), behandlingar och produktion som indirekt eller direkt bär på ovärderlig information om djurens hälsa – information som kan omvandlas till beslutsunderlag vilka gör det möjligt att förhindra stora produktionsförluster och smittor bland djur och människor. Men insatser krävs för att ta tillvara och utnyttja kraften i digitaliseringen inom djurhälsoområdet. Uteblir dessa leder detta till förluster och en kostsam ineffektivitet. Innovation krävs för att ta tillvara data och förfina de digitala systemen så att de kan matcha de krav som ställs både när det gäller hållbarhet och lönsamhet. Sverige är redan ett starkt digitaliserat land, men det saknas forskning och utveckling som hjälper oss förstå de möjligheter och hinder som digitaliseringen innebär. Medel behövs för att undersöka slutanvändarnas behov och förutsättningar, ta fram nya innovativa verktyg och samtidigt dessutom säkerställa att vi nu bygger robusta system där känslig information kan hanteras på ett säkert sätt.